

PRAO-elever med neuropsykiatriska funktionsvariationer (NPF)

Arbetsplatsens bemötande

Alla elever i grundskolan ska genomföra praktisk arbetslivsorientering; prao. När vi möter någon med neuropsykiatrisk funktionsvariation kan vi känna osäkerhet. Ska vi bemöta personen på något särskilt sätt? Liksom du och jag vill personen bli bemött med samma respekt som alla andra. Många uttrycker att de vill att kollegorna ska vara "snälla mot dem". Snällhet handlar i detta sammanhang om att känna att man duger. Ett glatt "hej", ett leende eller ett uppmuntrande ord är exempel på vardagliga gester som betyder mycket.

Precis som alla andra vill en person med någon form av neuropsykiatrisk funktionsvariation känna sig behövd, ha en tillhörighet, skaffa sig arbetslivserfarenhet, komma på vad man vill göra och skaffa sig ett jobb.

Genom att din arbetsplats tar emot en elev med NPF breddas möjligheten för denna person. Du kanske samtidigt upptäcker att du har mycket att vinna. Specialintressen och personlighetsdrag hos en person med NPF kan ge väldig hyperfokus och effektivitet. Dessutom kan du som arbetsgivare få nya perspektiv och infallsvinklar. Det i sin tur kan bidra till utveckling på arbetsplatsen och nya produkter/marknader.

Anpassning av arbetsplatsen

De flesta av oss mår bra av en välstrukturerad vardag där krav, förväntningar och miljö anpassas för att undvika stress och överbelastning. En del personer behöver flexibilitet när det gäller arbetstider, andra behöver lathundar och tydliga skriftliga instruktioner, användarvänlig utrustning, eller möjlighet att arbeta ostört och ta en paus för att återhämta sig. Vi är alla unika och det är viktigt att inte gissa - så prata med din praoelev om vad som fungerar bäst.

Neuropsykiatriska funktionsvariationer

NPF betyder att man fungerar på ett annorlunda sätt än vad som vanligtvis förväntas i samhället. Några exempel:

AUTISM

Det kan ta mycket energi för personer som har någon form av autism att ta in och tolka information. Man tolkar ofta saker och ting bokstavligt, så det ställer stora krav på omgivningen att vara tydlig. Man kan ha särskilt svårt att förstå andra människors tankar, känslor och behov. Många är dessutom extremt självkritiska och processar eller ältar länge saker som de sagt eller hört. Den som har autism har ibland svårt att få sammanhang och se helheten, och kan ibland ha problem att växla mellan olika aktiviteter. Eftersom de kan utföra enformiga arbetsuppgifter väldigt länge, tror vi ibland lite felaktigt att "tråkiga" uppgifter eftersträvas. Något som förr var en egen diagnos men som nu ingår i autismspektrat är Aspergers syndrom. Det är personer som är högfungerande och behöver lite extra stöd i vardagen. Specialintressen är vanliga och kan uppta en del tid och uppmärksamhet. Detta kan bli en styrka i många jobb.

ADHD

Den som har ADHD har svårare att koncentrera sig och kan ibland upplevas som slarvig, glömsk och lättstörd. Orsaken till svårigheterna är dopaminbrist vilket man kan åtgärda genom att röra på sig, ha roligt, jobba med intressanta saker och duga som man är. Om förutsättningarna är rätt, kan personer med ADHD; hyperfokusera och arbeta mycket snabbt och effektivt.

ADD

ADD är ADHD utan hyperaktivitet. Man kan ha svårt att rikta sin uppmärksamhet och kan behöva tid på sig att starta eller avsluta det man påbörjat. ADD innebär ofta att man kan hyperfokusera och att man har en stor förmåga att känna in och läsa av omgivningen.

tips!

FÖR EN FUNGERANDE PRAO

- Utse en handledare som tar sig tid att visa, berätta och svara på elevens frågor.
- Introducera eleven och informera berörda på arbetsplatsen.
- Ge tydliga instruktioner med rimliga krav för eleven.
- Säkerställ att eleven förstår precis vad som ska göras och vad som förväntas.
- Tala klarspråk - rak och tydlig kommunikation.
- Se till att eleven blir informerad på ett tydligt sätt om arbetsplatsens skyddsutrustning, arbetsmiljö med mera.

HANDLEDARENS UPPDRAG

- Få eleven att känna sig välkommen och trygg.
- Visa din arbetsplats, ditt yrke och din yrkesidentitet som en möjlig yrkesframtid för eleven.
- Var nyfiken på eleven för att kunna avgöra vilka arbetsuppgifter på arbetsplatsen som passar hen bäst; det vill säga vad som är mest intressant eller bäst miljö för just den eleven.
- Väcka nyfikenhet för ditt yrke och din bransch.
- Stimulera eleven att utveckla de förmågor som krävs för arbetslivet.

Projektet

PRIS-Prao i Skåne ägs och koordineras av Region Skåne till januari 2022 i samarbete med 30 av Skånes kommuner, myndigheter, arbetsgivare, IUC Syd och andra branschorganisationer.

Kontakt

info@praoiskane.se

Mer information

praoiskane.se eller på LinkedIn

